

Андрій Білик

**Біблійні жінки
в книгах Царів,
Пророків, Пісні пісень
і Приповістях Соломона**

®
ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 82-97
ББК 86(4Укр)
Б 61

Рецензент

І. А. Климишин — релігієзнавець, професор, доктор фізико-математичних наук (Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника)

Використано ілюстрації Юліуса Шнорр фон Карольсфельда

Білик А.Д.

Б 61 Біблійні жінки в книгах Царів, Пророків, Пісні пісень і Приповістях Соломона / А.Д. Білик. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2013. — 168 с.

ISBN 978-966-10-3336-7

У своїй новій праці автор продовжує досліджувати роль жінки не лише в історії ізраїльського народу, а й у сучасному суспільстві.

Рекомендовано для викладачів та студентів вищих навчальних закладаів гуманітарного профілю, а також усіх, хто цікавиться Біблією й історією.

**УДК 82-97
ББК 86(4Укр)**

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва*

Передмова

Після двох книг Самуїла у Старому Завіті йдуть дві книги Царів. У книгах Самуїла започаткована історія єврейської монархії, тоді як у книгах Царів розповідається про її послідовний розвиток, розпад і занепад.

Увесь час (близько 400 років) панування царів в історії вибраного народу можна поділити на три періоди:

- царювання Соломона 973 — 922 р. до н. е;
- розпад царства — аж до здобуття Самарії, столиці Ізраїля, Салманассаром V та Саргоном II, 721 р. до н. е;
- історія малого царства Юди — аж до падіння Єрусалима за правління Навуходносора, 587 р. до н. е.

«Досліджуючи давні літописи, можна зрозуміти, що Єремія, можливо, збирав інформацію для Першої і Другої книг Царів»¹.

У Двох книгах Царів автор описує не тільки історію кожного царя, але й історію релігії, зокрема збереження чистого монотеїзму². Оцінка кожному цареві дана з погляду його ставлення до правдивої віри та культу єдиного Господа. Поділ на дві Книги бере початок від традиції Септуагінти³ і, можливо, пов'язаний просто із довжиною сувою. Перекладені грецькі тексти в силу побудови речень займають більше місця, ніж єврейський текст (коротші слова, без голосних букв).

Перша книга Царів розповідає про царя Давида і його сина Соломона, який слідом за ним займає трон царя Ізраїля та виступає як мудрий суддя. 40-річне царювання Давида принесло країні мир і спокій. Ім'я Шломо (Соломон) в івриті походить від «шалом» — (мир), а також «шале́м» — (досконалий, цілісний).

¹ Біблійний коментар АСД, т.2, «Авторство», с.716:2.

² Монотеїзм (від грец. *μόνος* *monos* — «єдиний» + *θεός* *theos* — «бог»; єдинобо́жжя) — віровчення про існування єдиного Бога.

³ Септуагінта (від лат. *septuaginta* — [переклад] сімдесятьох, тобто це переклад сімдесяти тлумачів; як скорочення вживається LXX) — грецький переклад Старого Заповіту, що виник серед юдеїв у Єгипті в останні століття до н.е. Перекладачами (тлумачами) були єгипетські еллінізовані юдеї, що жили там і в повсякденному спілкуванні користувалися спільною мовою Середземномор'я — грецькою. Містить також книги, які сповідники юдаїзму і протестанти вважають неканонічними.

Соломон — легендарний біблійний цар, який завжди викликав величезний інтерес лише через легенду про «Копальні Соломона». Навіть в біблійних розповідях Соломон постає неоднозначною особистістю. Призначивши своїм наступником Соломона, цар Давид обійшов старшого сина — Адонію. Дізнавшись про це, Адонія влаштував змову проти Соломона, але змову було розкрито. Давид, засмучений чварами між своїми синами, не покарав Адонію, а лише узяв із нього клятву, що надалі він не буде задумувати злого проти Соломона; Соломона ж змусив заприсягтися, що він не заподіє старшому брату ніякої шкоди, якщо той не претендуватиме на престол.

Зверніть увагу на передсмертні слова Давида: *«Коли зблизилась для Давида година смерти, заповів він синові своєму Соломонові, кажучи: «Я йду оце дорогою, призначеною для всіх на світі; ти ж кріпися й покажи себе мужем. Бережи накази Господа, Бога твого, ходи його путями, держи його установи, заповіді, присуди й приписи, як це написано в Законі Мойсея, щоб тобі щастило в усьому, що чинитимеш, і всюди, куди обернешся» (2 Цар. 2:1-3).* Щоб Давид не говорив (а можна уявити собі, що він сказав більше, ніж записав літописець), автор Першої книги Царів зазначив одну важливу особливість розмови батька зі своїм сином, а саме — заповіт Давида Соломонові слухатися Господа. Очевидно, слова Давида взяті із книги Второзаконня, яка була своєрідним останнім волевиявленням Мойсея, його Заповітом Ізраїлеві (див. П. Зак. 4:40; 6:2; 6:17; 7:11-12).

Зверніть увагу на умови успіху (див. 1 Цар. 2:3-4), згадані Давидом. Обітниця благословення були дані лише на одній умові — послуху; Соломон не задовольнявся тільки тим, що був вибраним сином Давида. Родовід не міг бути гарантією успіху ні за тих часів, ні сьогодні.

У такий спосіб, поради Давида не були нудними духовними нотаціями. Навпаки, це були досить практичні рекомендації: **якщо хочеш процвітати, якщо бажаєш отримати всі чудові благословення, обіцяні Богом, то повинен слухатися Його.** Інакше тебе неодмінно спіткає загибель. Це і є лейтмотивом Першої і Другої книги Царів.

Невдовзі Давид помер, і Соломон став царем. Адонія, здавалося, змирився зі своєю долею, але прийшов до Вірсавії, матері Соломона, і став просити, щоб вона допомогла йому одружитися з шунамітянкою Авішагою — однією з наложниць покійного царя Давида. Вірсавія не побачила в цьому проханні нічого поганого і передала його Соломону. Проте Соломон, почувши про намір брата,

Аталія і Йошават

Історія часто показує, що жінки схильні до крайнощів: вони або набагато кращі, або значно гірші за чоловіків. Аталія, єдина жінка, що сіла на престол Давида, була надзвичайно жорстокою.

Чорна кров текла в її жилах. Вона була онукою Зімірі, який став царем не по спадковості, а шляхом кровопролиття й убивств («близько 929-918 р. до нар. Хр.»¹). Вона була дочкою Ахава, офіційного спадкоємця свого беззаконного батька, і Єзавелі, чие ім'я стало синонімом гріха. Народившись в Самарії, північному царстві Ізраїля, у палаці батьків, який оточували жертovníки та ідоли Ваала, Аталія виросла в безбожному і нечестивому оточенні. Завдяки гидкому культу Ваала північне царство загрузло в гріхах і розпусті.

Очевидно, що лише з політичною метою Аталію видали заміж за Йорама, старшого сина благочестивого юдейського царя Йосафата. Вона вирушила з ним у Єрусалим, столицю південного царства. У тридцятидвохрічному віці Йорам стає царем, а Аталія царицею. Як і її матір, яка приїхала в Самарію з Тиру, Аталія стала насаджувати серед свого народу культ Ваала.

Йорам правив вісім років і помер від невиліковної хвороби. *«Тоді мешканці Єрусалиму настановили замість нього царем Ахазію, його наймолодшого сина, бо всіх старших повбивала орда, що прийшла була з арабами до табору. Так став царем Ахазія, син Йорама, юдейського царя. Було Ахазії 22 роки, як став царем, і царював він 1 рік в Єрусалимі. Мати його, дочка Омрі, звалась Аталія. **Він теж ходив дорогами дому Ахава, бо його мати була його лихою дорадницею**»* (виділення моє. — А.Б.) (2 Хронік. 22:1-3).

У якості матері Аталія тепер була більш могутнішою, ніж будь-коли. Її син був ще зовсім юним, а вона уміла керувати навіть своїм чоловіком.

¹ Нюстрем Е. Біблійний довідник. — С.П.: «Логос» Лаге, 1995. — С. 16.

Отже, через рік син Аталії, як і провіщав пророк Єлисей, загинув: *«Тоді Аталія, мати Ахазії, побачивши, що вмер її син, заповзлася та й вигубила весь царський рід дому Юди»* (2 Хронік. 22:10).

Хоча при поверховому погляді може видатися, що це чергова придворна інтрига в Ізраїлі, і викликана вона боротьбою за владу, насправді ж тут вирішувалося значно серйозніше питання. Тут чітко простежується план диявола. Ось дивіться: *«А тепер, Господи Боже, держи те слово, що Ти мовив про слугу Твого й його дім, повіки й зроби так, як мовив. Тоді звеличиться повіки Твоє Ім'я, і тоді скажуть: Господь Сил — Бог над Ізраїлем! І дім слуги Твого Давида твердо стоятиме перед Тобою»* (2 Цар. 7:25,26).

У цьому тексті Бог обіцяє Давидові навіки утвердити його династію, тому що Господу було до вподоби, аби Месія вийшов з нащадків Давида (див. Матв.1:1; Луки 1:32,33; Дії. 2:29-31; 13:22,23, Об'явл. 3:7; 22:16). Ще в книзі Буття 49:10 було передречено, що Він вийде з покоління Юдиного: *«Не відійметься берло від Юди, ані з його стегон законодавець, аж прийде Примиритель, що Йому буде послух народів»* (пер. Огієнка).

Якби Аталія винищила усе царське плем'я дому Юди (див. 2 Хронік 22:10), тоді родоводові Давида настав би кінець. У такому разі не змогли б виконатися і пророцтва про те, що Ісус походить з дому Давидового.

«Під час цієї різанини загинули всі нащадки Давида, котрі мали право на престол, окрім однієї дитини — Йоаша, якого дружина первосвященника Єгояди сховала на території храму»¹.

Ось як це сталося: *«Тоді Аталія, мати Ахазії, побачивши, що вмер її син, заповзлася та й вигубила весь царський рід дому Юди. Але Йошават, царська дочка, взяла Йоаса, сина Ахазії, і, викравши його з-поміж царських синів, що їх вбивали, сховала його та його мамку в кімнаті з ліжками. Отак Йошават, дочка царя Йорама, жінка священника Йояди, сестра Ахазії, сховала його від Аталії, і ця його не вбила. Він був при ній, схований у домі Божому, 6 років, а Аталія царювала в країні»* (2 Хронік 22:10-12).

Так ми познайомились з другою героїнею розділу — Йошават. На відміну від Аталії, в усьому Писанні вона згадується лише двічі (див. також 2 Цар. 11:2). Разом з тим, вона відіграла

¹ Уайт Е. Пророки і царі. Київ: Джерело життя, 2004. — С. 215.

Благословення Йова. Йова 42:10-13, 16,17

(Йов. 42:12). Отже, Біблія показує, що дарувати подарунки — це похвально.

Вивчаючи книгу Йова, ми починаємо розуміти сутність великої боротьби між Христом і сатаною, тому, що історія Йова і його дружини відкриває реальність трагедій і страждань на Землі. Уникнути їх ми не можемо, але особисте ставлення до них — у нашій владі. На морі є одна стовідсоткова прикмета. Моряки знають, що коли навкруги сильний вітер, а море дуже спокійне, то значить десь близько берег.

Навкруги нас дійсно проходять сильні вітри катастроф, банкрутств, фінансових криз та інфляцій. Щодня у кожного нас виникають проблеми, але їх потрібно вирішувати спокійно, з Божою допомогою і радіти, бо це стовідсоткова прикмета, що наш вічний берег уже близько.

Подружжя з книги Йова перенесло тяжкі життєві випробування. Дружина страждальця Йова пережила великий біль, але втратила самовладання лише тоді, коли не змогла більше бачити ще й страждання чоловіка.

В останньому розділі цієї чудової книги ми знову зустрічаємося з нашою героїнею, яка народила Йову ще дев'ятеро дітей. Тепер скажіть: хіба може бути більшим благословення жінки, ніж народити коханому найкрасивіших у цілій країні дочок? *«І народилось у нього семеро синів і три дочки. Одну назвав він Голубка, другу Пахуча квітка, а третю Рожок на помаду. Не було у всій країні таких вродливих жінок, як Іовові дочки. І дав їм батько спадщину між їхніми братами. Жив Іов після цього ще 140 років і бачив своїх дітей і дітей своїх дітей аж до четвертого покоління. І вмер Іов старим, нажившись на світі»* (Йов. 42:13-17).

Список використаної літератури

1. Святе Письмо. Переклад Івана Хоменка: Українське Біблійне Товариство.
2. Новий Завіт. Переклад о. Рафаїла Турконяка. — Київ: Українське Біблійне Товариство, 2001.
3. Біблійна енциклопедія: Російське Біблійне Товариство, 1995.
4. Дін Е. Знамениті жінки Біблії. — Москва: Крон прес, 1995.
5. Уайт Е. Пророки і царі. — Київ: Джерело життя, 2004.
6. Уайт Е. Патріархи і пророки. — Київ: Джерело життя, 2004.
7. Уайт Е. Свідощтва для Церкви. — Том 3. — Заокський: Джерело життя, 1998.
8. Микола Жукалюк. Ні направо, ні наліво. — Заокський: Джерело життя, 2012.
9. Ольга Стасюк. «Є пророк в Ізраїлі!»: Джерело життя, 2010.
10. Геллей Г. Біблійний довідник: Всесвітня християнська місія. — Торонто, 1985.
11. Нюстрем Е. Біблійний довідник. — С-П: «Логос» Лаге, 1995.
12. Соловій Р. П. Історичні книги Старого Завіту. «Давид і Соломон»: Львівська Богословська Семінарія. — Лекція 8. — Львів, 2003.
13. Д. Опарин. Отвергнувшие ведение. Археологическое исследование книги пророка Осии. — Харьков: Факт, 2005.
14. О. Опарін. Загублені королівства. Археологічне дослідження Першої книги Царів. — Харків: Факт, 2005.
15. О. Опарін. Престол Ваала. Археологічне дослідження Другої книги Царів. — Харків: Факт, 2007.
16. О. Опарін. Криві дзеркала. Археологічне дослідження книги Йова. — Харків: Факт, 2006.
17. Кавано Браян. Секрет щастя: Свічадо, 2012.
18. Дж. Курт Райлерсдам. Коментарі до книг Старого Завіту. — Том 10. — ВСБ -1991, видавництво «Чорномор'я», м. Одеса.
19. Лекційний матеріал Буковинського біблійного інституту. Принципи сімейних відносин. Тема 5-В. Книга «Пісня Пісень»: Сексуальність — дивний дар Божий (по Г. Майєру).
20. Геральд і Чантал Клінгбейл. Посібник з вивчення Біблії. — 4 квартал 2010 р. — Епізодичні персонажі Старого Завіту. — Київ: Джерело Життя, 2010.
21. Карл Г. Хауї. Коментарі до книг Старого Завіту. — Том 16. — ВСБ: видавництво «Чорномор'я», м. Одеса, 1993.
22. Чарльз Сперджен. 120 роздумів на кожний день. Біблія для всіх: Санкт-Петербург, 2007.
23. Бунін. І.О. Пророк Осія. <http://bunin.niv.ru/bunin/rasskaz/rgrogok-osiya.htm>
23. Жак Дукан. Стогони землі. Дослідження Книги пророка Даниїла. — Заокський: Джерело життя, 1995.

Зміст

Передмова	3
Перша книга Царів	6
Дві жінки часів Соломона	6
Цариця Савська	9
Дружини і наложниці Соломона.....	22
Єзавель	40
Вдова із Сарепти	51
Друга книга Царів	68
Шунамітянка	68
Служниця Наамана	76
Аталія і Йошават	85
Хулда	88
Приповіді Соломона	92
Жінки в Приповідях Соломона	94
Пісня пісень	99
Суламіта	99
Книги пророків	113
Книга пророка Даниїла	113
Бабуся Валгарса	113
Книга пророка Осії	123
Гомер	125
Книга пророка Єзекїїля	133
Приречені пророчиці	133
Притча про зрадливу жінку	136
Притча про двох сестер.....	139
Книга пророка Ісаї	142
Дочки Сїону	142
Книга Йова	144
Дружина Йова	144
Список використаної літератури.....	164

Науково-популярне видання

БЛИК Андрій Дмитрович

**Біблійні жінки в книгах Царів, Пророків,
Пісні пісень і Приповістях Соломона**

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Марія Козяр*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Нелі Домарецької*

Підписано до друку 20.06.2013. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times. Умовн. друк. арк. 9,76. Умовн. фарбо-відб. 9,76.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №424 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С.Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN: 978-966-10-3336-7

9 789661 033367